

Asia: VN/18839/2024

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto. Asetuksesta löytyy hyvä kirjaus siitä, että energiatehokkuuteen liittyy olennaisesti myös asennuksen yhteydessä tapahtuva liitoksien tiivistäminen ja näin tuotteiden toimivuuden varmistaminen.

Muuten ikkuna- ja oviteollisuuden puolesta toteamme, että asetusluonnos esitetyssä muodossaan ei ole tarpeeksi selkeä, ja siinä on virheitä. Lisäksi ikkunoiden ja ovien kustannusvaikutuksen osalta esitetään etenkin perustelumuistiossa harhaanjohtavia tietoja. Perustelemme seuraavasti:

Korjausten luvanvaraisuus ei käy selkeästi ilmi

Rakentamislain muuttamista koskevalla, 25.4. 2025 päättyneellä lausuntokierroksella ehdotettiin, että lakia muutetaan niin, että ”Pykälän 2 momentista poistettaisiin vaatimus, jonka mukaan energiatehokkuutta olisi parannettava vain luvanvaraisen korjaus- ja muutostyön tai rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä.

Tässä nyt lausunnolla olevassa korjaus- ja muutostöitä koskevassa asetuksessa esitetään, että

”Korjaus- tai muutostyöhankeeseen ryhtyvän on lupaa tarvittavan suunnittelun yhteydessä esitettävä toimenpiteet, joilla rakennuksen energiatehokkuutta aiotaan parantaa...” Ja saman asetuksen perustelumuistiossa soveltamisalaa koskevassa osassa mainitaan, että ”Poistettaisiin kytkentä luvanvaraisiin hankkeisiin”. Samoin mainitaan, että ” Luvanvaraisuudesta ja energiatehokkuuden parantamisen velvoitteesta säädetään rakentamislaisissa.”

Epätietoisuus asetuksen kattavuudesta tekee lausunnon antamisesta hankalaa, emmekä voi arvioida sen vaikutusten laajuutta.

2§ Soveltamisala

”Tämä asetus koskee sisäympäristön ylläpitämiseen energiaa käyttävän, katetusta seinällisestä rakenteesta koostuvan rakennuksen suunnittelua ja rakentamista, kun siihen tehdään korjaus- tai muutostyötä tai sen käyttötarkoitusta muutetaan.”

Tämän mukaan asetus koskisi kaikkien energiaa käyttävien rakennusten suunnittelua ja rakentamista korjaus- ja muutostöiden osalta. Rakentamislaisissa kuitenkin on poikkeuksia esimerkiksi museaalisten ja suojelurakennusten osalta. Asetuksen tulee olla yhdenmukainen rakentamislain kanssa.

3 § Laskentaperiaatteet

”Rakennusosiin tai teknisiin järjestelmiin kohdistuvien rakennuksen energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden kokonaan tai osittain tekemättä jättämistä voidaan kompensoida tekemällä muut toteutettavat toimenpiteet vaatimusten mukaista tasoa parempaan tasoon.”

Kuinka tämä vaatimus osoitetaan rakennusosien osalta?

4 § Rakennusosakohtaiset vaatimukset

4) Uudet ikkunat ja ulko-ovet: U-arvon on oltava $0,7 \text{ W}/(\text{m}^2 \text{ K})$ tai parempi. Vanhoja ikkunoita ja ulko-ovia korjattaessa on lämmönpitävyyttä parannettava mahdollisuuksien mukaan.”

Miten määritellään ”Vanhoja ikkunoita ja ulko-ovia korjattaessa on lämmönpitävyyttä parannettava mahdollisuuksien mukaan.”?

Mitä tarkoittaa U-arvo 0,7 desimaalien osalta? Toivomme, että asia käydään läpi teollisuuden kanssa niin, että standardit tulevat huomioitua.

Perustelumuistiossa on väärää tietoa ikkunoiden vaihdon kustannuksista, kun $U = 0,7$ on saavutettavissa vain nelilasisilla ikkunoilla: ”Nelilasisen ikkunan hinta voi yksittäisissä pientaloissa olla hiukan korkeampi kuin perinteisen kolmilasisen. Kerrostaloissa tai muissa suurissa kohteissa hintaero on pieni tai sitä ei edes ole.”

Nelilasisen ikkunan hintaero kolmilasiseseen verrattuna muodostuu lasin määrästä, laadusta (toinen selektiivikalvo, huurtumattomat lasilaadut), rakenteen vahvistamisesta sekä ikkunan painon

kasvamisesta (asennus ja kuljetukset). Lasin määrä, laatu, rakenteen vahvistuminen aiheuttavat sen, että ikkunan hinta on reilun kolmanneksen kalliimpi kuin kolmilasisen.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä implementoidaan kaikissa EU-maissa samassa aikataulussa, sen vuoksi lasin kysynnän kasvu nostaa hintoja. Euroopassa on rajallinen määrä lasin valmistajia, eikä kapasiteetti joustaa. Kotimaassa laajamittainen ikkunoiden $U=0,7$ valmistus vaatisi uusien tuotantolinjojen rakentamisen, mikä ei onnistu asetuksen aikataulussa eikä kaikille valmistajille investointi edes ole mahdollinen. Tuotteiden tarjonta tulisi olemaan kapeaa.

Täyspuista nelilasista ikkunaa ei tällä hetkellä valmisteta, joten suunnittelun valinnanvara vähenee ja vaikuttaa myös rakennuskantaan ja valinnanvaraan.

Monilla taantuvilla paikkakunnilla rakennusten arvo on niin alhainen, että pankit eivät myönnä rahoitusta taloyhtiöille kalliisiin korjauksiin. U-arvon jyrkkä kiristäminen asettaa erityisen suuren taloudellisen riskin vanhemmille rakennuksille, joissa energiatehokkuustoimenpiteiden hyöty suhteessa kustannuksiin on myös rajallinen. Tämä voi hidastaa rakennuskannan energiatehokkuuden parantamista kokonaisuudessaan ja vain pahentaa korjausvelkaa.

Tarvittavat lisäykset lasin ja alumiinin määrään kasvattaa ikkunan valmistamisen, kuljetuksen ja asennuksen hiilijalanjälkeä merkittävästi. Tarvittava lisäselektiivikalvo heikentää matkapuhelinkuuluvuutta ja signaalinläpäisevyyttä.

Ikkunoiden vaihtoa tehdään tällä hetkellä pääosin 60-70-luvun kerrostaloissa, jotka aikoinaan on suunniteltu lyhytaikaisiksi, jopa purettaviksi. Ennen vuotta 1976 ikkunoiden lämmönläpäisykerroin oli 2,8, vuodesta -76 alkaen 2,1. Näiden rakennusten energiatehokkuus paranee merkittävästi käyttämällä vaihdossa markkinoilla olevaa hyvää kolmilasista ikkunaa.

Ovien osalta U-arvo 0,7 on lisäksi erittäin vaativa toteuttaa nykyisin tavallisella lasitetulla ovella, etenkin parvekeovella. Lisäksi oven sisä- / ja ulkolämpötilan välinen ero kasvaa ja haastaa rakenteet. Ovia ei poistumismääräysten vuoksi saa tehdä kaksilehtisinä (sisään-ulos -aukeavina). Lisäksi esteettömyysvaatimukset edellyttävät matalia kynnyksiä, joka heikentää energiatehokkuutta. Oven merkitys rakennuksen energiatehokkuudessa on rakennuksen kokonaisuudessa pieni.

Rakennuksen energiankulutuksen merkittävä alentaminen vaatii kaikkien rakennusosien tarkastelun, erityisesti vaipan korjaamista samanaikaisesti ikkunoiden kanssa, joka merkittävästi nostaa korjaushankkeen kustannusta. Etenkään pientaloissa E-lukulaskenta ei ole yleinen, joten laskelmien teettämisestä muodostuu lisäkustannus.

Toimialan edunvalvojana Puutuoteteollisuus toteaa, että ikkuna- ja oviteollisuus on perehtynyt asetusluonnokseen tässä muodossa kuin se on esitetty. Luonnoksessa on useita epävarmuutta herättäviä seikkoja alkaen luvanvaraisuudesta ja soveltamisalasta, lisäksi perustelumuistio antaa virheellisen kuvan etenkin kustannusvaikutuksesta. Asetuksen vaikutusarviointi näillä tiedoilla on hankalaa, erityisesti kuinka paljon tuoteosakohtaisia tapauksia tulee olemaan. Ikkunoille ja oville asetettu lämmönläpäisykertoimen alentamisvaatimus on kohtuuttoman korkea verrattuna muille tuotteille asetettuihin vaatimuksiin.

Teollisuuden kanta on, että ikkunoiden ja ovien osalta lämmönläpäisykertoimen vaatimuksena tulisi olla uudisrakentamisen vertailuarvo eli $U=1,0$. Tämä arvo tuo merkittävän parannuksen energiatehokkuuteen vanhoihin ikkunoihin verrattuna. Yksi selkeä arvo on hyvä lähtökohta, jonka pohjalta hankekohtaiset valinnat voidaan arvioida. U -arvo 1,0 on myös tasapuolinen eri kokoisia valmistajia ja materiaaleja kohtaan ja takaa markkinoille kustannustehokkaan tarjonnan.

7 § E-luku-vaatimus rakennusluokittain

Kun rakennuksen energiatehokkuuden parantamisen suunnittelu ja toteutus tapahtuu rakennuksen vakioituun käyttöön perustuvaa kokonaisenergiankulutusta ((E-luku) kWhE/(m² a)) pienentämällä, on laskettava rakennukselle ominainen rakennusluokan mukainen kulutus seuraavien kaavojen mukaisesti:...

On vaikeaa tässä vaiheessa arvioida, kuinka paljon energiatehokkuuden parantaminen vaatisi toimenpiteitä, kun E-luvun osalta muuttujia on paljon. E-lukulaskenta ei kata kaikkia korjattavia hankkeita ja tuo lisäkustannuksen sitä käyttäville.

Kommentteja perustelumuistioon

Teksti ilmeisen vanhentunutta/päivittämätöntä:

”Rakennusosakohtaiset vaatimukset vaikuttavat osaltaan siihen, että esimerkiksi kansallisia vaatimuksia huonompia ikkunoita ei asennettaisi rakennuksiin silloin, kun niitä uusitaan. Suomessa CE merkintä on ollut vapaaehtoista, mutta siitä on tulossa pakollista 1.7.2013 lähtien.”

Luvanvaraisuus ei tule selkeästi ilmi, vaikutusarviota vaikeaa tehdä ristiriitaisten kirjausten vuoksi:

”1 §. Soveltamisala

Muutettaisiin soveltamisalaa vastaamaan uudisrakentamisen soveltamisalaa. Poistettaisiin kytkentä luvanvaraisiin hankkeisiin. ”

Väärää kustannustietoa, hintaero on todellisuudessa merkittävä:

”Nelilasisen ikkunan hinta voi yksittäisissä pientaloissa olla hiukan korkeampi kuin perinteisen kolmilasisen. Kerrostaloissa tai muissa suurissa kohteissa hintaero on pieni tai sitä ei edes ole.”

Asetus ei määrittele teknistä, toiminnallista tai taloudellista tarkastelua ja sen kriteereitä. Tuotteiden vaihdon yhteydessä kustannustasoon vaikuttaa vahvasti kuinka energiatehokas tuote valitaan. Näin ollen kustannuksia ei yleisellä tasolla ole mahdollista kategorisesti edes ennalta kuvailla. Näin ollen perustelumuiustiossa ei tulisi olla asiasta esittää oletuksia.

”Arviot korjausten yhteydessä tehtävien energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden marginaalikustannuksista vaihtelevat. Hankekohtaisesti kustannukset voivat olla hyvin pienet, mutta on myös rakennuksia, joissa vaatimustasoon pääseminen aiheuttaisi suuret kustannukset. Tällöin on mahdollista joustaa vaatimustasosta teknisen toiminnallisen tai taloudellisen seikan perusteella.

Korjaustoimenpiteitä, joista ei käytännössä yleensä aiheudu lisäkustannusta, vaikka niiden yhteydessä parannettaisiin energiatehokkuutta, ovat esimerkiksi ikkunoiden ja ovien vaihto sekä olemassa olevan ilmanvaihtokoneen uusiminen, kun se toimenpide tehtäisiin joka tapauksessa muutenkin.”

Janatuinen Aila
Puutuoteteollisuus ry